

és pedig: *I. díj 250 korona, II. díj 150 korona.* A pályabíróság fentartja magának a jogot, hogy a pályadíjjal jutalmazott művek mellett fenmaradó pályaművek bármelyikét *80 koronáért* megvásárolhassa. Úgy a pályadíjjal díjazott, mint a megvásárolt munkáknak tulajdonjoga, beleértve a korlátlan sokszorosítási jogot, kizárólagosan a Magyar Iparművészeti Társulatot illeti meg.

5. Ha a díjazott vagy megvásárolt pályaművek szerzői felszólítás esetén pályaműveiknek természetnagyságú részletrajzát egy hét leforgása alatt elkészítik, ezért a munkáért külön *50 korona* tiszteletdíjat kapnak.

6. A pályabíróóság a következő tagokból áll: Elnök *Czigler Győző*, tagok *Alpár Ignác, Béla Henrik, Fittler Kamill, Gelléri Mór, Nádler Róbert* és *Vig Albert*.

Egyik vagy másik jurytagnak akadályoztatása esetén az elnök intézkedik annak helyettesítéséről.

7. A pályázaton csak magyar honpolgár vehet részt.

8. Az összes pályaművek legalább 3 napig kiállítandók az Iparművészeti Múzeumban.

9. A pályázat 1901 szeptember hó 15-én déli 12 órakor jár le, a mely időpontig a pályaművek beküldendők a M. Iparművészeti Társulat titkári hivatalába.

Budapest, 1901 július hó 20-án.

A Magyar Iparművészeti Társulat elnöksége.

SZAKIRODALOM.

MELLER SIMON DR. A MODERN művészi ipar. Különlenyomat a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyéből. Budapest, 1901.

A modern művészi ipart egységes áttekintésben felölelni nehéz feladat; föl-tételeit, történetét és eredményeit feltárni sok nehézséggel jár. Annyira közelében vagyunk még, hogy a modern műipari produktumok erdejétől alig lehet meglátni azt a fát, a mely oszlopát képezi a jövő stílusának. Mellert dicséri az e szerint, hogy sikerült neki a modern művészi iparról oly tökéletes képet nyújtani, mint a minőt a külföldi szakirodalom sem mutathat fel még ez ideig.

Szerző első sorban azokat a fő tényezőket kutatja, melyek a modern iparművészet irányát megszabták; vizsgálat alá veszi külön-külön a modern szellemi áramlatok, a modern technika és a modern művészet hatását az új művészi iparra. A mely három fő tényező együttes működése, szerencsés egybevágása teremtette meg az egységes modern iparművészetet.

Az új művészi iparnak mindjárt kezdetén egy irányba tör mind a három tényező. A szociális érzés a gyáripar ellen izgat; a kézimunkától reméli a szociális bajok megszüntetését és a boldogabb múlt viszonyok visszaállítását. Az ipari szempontot sem elégti ki a gépi munka eredménye; a gépi alkotások olcsók, de rosszak. Ebből a szempontból is úgy látszik, hogy becseset, nemeset csak a kézimunka tud teremteni. A művészeti tényező meg mindenestre kézimunkát kíván; a gépet a priori művésziellennek tartja. A díszítés, mely mámorosan dúskál a naturalisztikus formák új bőségében, csupán kézimunka útján lehetséges. Ezek a naturalisztikus formák, az ő szabálytalan szépségükkel, szeszélyes változataikkal, erősen egyéni voltukkal csupán a művészi kéz munkájában érvényesülhetnek és gépi sokszorosításban megmerevednek, elhalnak. Így a modern iparművészet első korszakában az összes tényezők a művészi kézimunka felé tartanak.

A modern iparművészet fejlődésének újabb, második felében az összes tényezők megváltoztatják irányukat, de egyértelműen ismét egy közös cél felé haladva. A szociális felfogás belátja, hogy a gyári ipar megszüntetése és a kézimunka uralmának visszaállítása lehetetlen; hogy a kézimunka egyoldalú művelésével nemhogy enyhítené, hanem csak növeli a szociális ellentéteket, mert a költséges kézimunka csupán a gazdagok, a kiváltságosak számára hozzáférhető s így az alsóbb rétegek a művészet élvezetétől teljesen megfosztatnak. A szociális felfogás tehát megváltoztatja irányát és a gyári ipar művészivé tételét tűzi ki céljául; egyszerű, olcsó, gép útján sokszorosítható s ennél fogva mindenkinek hozzáférhető művészi alkotásokra sarkal. Az ipar is belátja tévedéseit és szolidagra, őszinteségre, komolyan átgondolt formákra törekszik. A művészeti felfogás tisztába jön a gépi munka sajátos művészi tényezőivel; átlátja, hogy modern iparművészet csak a modern

gyári iparon alapulhat. A diszítés a naturalisztikus formák helyébe a stilizáltakat teszi és egységes színfoltokkal, határozott vonalakkal dolgozik, melyek könnyen sokszorosíthatók s melyek a sokszorosításban sem igen veszítenek művészi erejükből. Így jutott a modern iparművészet fejlődésének újabb szakaszában a művészi gyári ipar uralomra. Szociális, ipari és művészi szempont egyaránt egyszerű, őszinte, kifejező, nagy formákra utalnak és a modern festői, sík diszítés reásímul ezekre az egyszerű alkotásokra, a nélkül, hogy formáikat legkevésbé is megváltoztatná, előállításukat megnehezítené vagy árukat megrágitaná.

Meller könyvének további részében végig kíséri bennünket aztán a modern iparművészetnek fejlődési útján William Morrístól napjainkig és Londontól, kiterjedésének végső határáig. S összefoglalja végül a művészi ipar eddig elért eredményeit s remélt céljait, a mint azok a modern könyv, a modern szoba és a modern utca fejlődésében nyilvánulnak. Áttekintésben láttatja, hogy az új iparművészetet létrehozó tényezők egy irányba törnek, hogy a létesült tulajdonosságok szerencsésen összhangzanak egymással és hogy az országokra és nemzetiségekre terjedő mozgalom egységre törekszik és egységes. A végeredmény az, hogy: a modern iparművészet nem utánzás, hanem alkotás, nem szeszély, hanem szükséglet, nem divat, hanem stílus.

MMAGYAR FALI RAJZMINTÁKAT készített Gróh István, az orsz. m. kir. iparművészeti iskola tanára. A sorozat hatvan lapból áll, mely részben Gróh saját fölvételei s eredeti tervezetei nyomán készült, részben pedig különböző gyűjtemények s szakművek egyes szemelvényeit mutatja. A szerző ügyesen válogatta össze anyagát, a mely a magyaros ornamentikának legjellemzőbb típusait öleli fel s példákat mutat arra, miként lehet a népies diszítő motívumokat modern szellemben feldolgozni. A munka eddig még csak kéziratban, illetőleg kézi rajzokban van meg, de remélhető, hogy nemsokára közkézre kerül s iskoláinkban is el fog terjedni. Fentartjuk magunknak, hogy a mű megjelenésekor azzal behatódiban foglalkozunk.

L'ART NOUVEAU CÍM ALATT Jean Lahor (Dr. Cazalis, az Aix les Bains főorvosa) az újabbkori iparművészetről érdekes tanulmányt írt, mely a következő három fejezetből áll: történelmi visszatekintés, az iparművészet a párisi világkiállításon s a modern iparművészet társadalmi szempontból. A második fejezetben az idegen nemzetekről írva, Magyarországgal is foglalkozik a könyv, s elismeréssel szól iparművészetünknek a külföldi, főleg pedig a bécsi befolyás alól való függetlenítésére irányuló törekvéséről. Csodálkozással emlékezik meg Lahor a történelmi pavillonban látott nagybecsű műkincsekről. Modern iparművészetünkéről szólva, kétféle irányt különböztet meg. Az egyik a nemzeti hagyományokhoz híven ragaszkodik, a másik lépést tart ugyan az iparművészet újabb átalakulásával, de nem utánozza szolgailag az internacionalis úgynevezett szecessziót, hanem sajátos módon alkalmazza az új formákat. A kiállítók közül csupán Zsolnayt, a herendi-gyárat s Rapaportot említi fel a szerző, a ki nemrégiben Budapesten is megfordult, s akkor felkereste iparművészeti múzeumunkat, a melynek épületéről, valamint belső elrendezéséről szintén nagy elismeréssel nyilatkozik könyvében.

LEININGEN-WESTERBURG, K. E. Graf. *Deutsche und Oesterreichische Bibliothekzeichen, ex-libris. Mit 262 Illustrationen.* Stuttgart, Jul. Hoffmann, 1901. Ára: 12.50 márka.

Már 400 éves szokás, hogy a könyvtárlajdonosok a könyvön ex-libris beragasztásával jelölik tulajdonjogukat. Az ex-libris, azaz a könyvtárjelző lapocska, eredetileg csak a tulajdonos megnevezésére szorítkozott. A könyvdiszítés iparművészetének első fellendülésével azonban megszületett az artisztikus nyomdajel mellett a művészies könyvtárjel is. Innét kezdve a könyvtár tulajdonosának nevének kívül kis szimbólum foglal helyet a művészies ex-librisen, a mely vonatkozhatik a könyvtár anyagának irányára, a tulajdonos munkakörére vagy esetleg családjára (címer) stb. stb. Ezzel az ex-libris díszes megjelenési formájában a könyvékítés egyik tényezőjévé nőtte ki magát, a mely mint ilyen helyet követelhet magának a művészet- és művelődéstörténetben is.

Leiningen gróf, a kinek magának is

tekintélyes ex-libris gyűjteménye van, több a könyvtárjelet tudományosan tárgyaló cikk után most egy egész kötettel gazdagította az ex-libris irodalom sorozatát, a melyben Németország és Ausztria ex-libris anyagának történetét és műtörténetét adja. Nagyon érdekes és kimerítő formában dolgozta fel tárgyát; monografiája egyszerre jelent meg angol és német nyelven s a 600 oldalas könyv gazdag szövege közé figyelmes válogatással közel háromszáz ex-libris képe van hintve.

Különösen kiváló fejezetek az egyházi ex-librisekről és a modern ex-librisekről való fejezetek, nemkülönben az a rész, a hol a címeres ex-librisekről szól. Szerkesztés tekintetében is mintaszerű Leininger könyve, pontos tárgy- és névmutató könnyíti meg a kutató munkáját. Külön felsorolásban közli az összes ismert német és osztrák ex-libris rajzolókat nevét. Bizonyára sok művész és műbarát örömet fogja lelteni e műben.

LARSSON, CARL. „ETT HEM“, 24 *Malningar med Text.* Stockholm, Albert Bonnier, 1900. Ára 15 márka.

Svédország szívében, Delarne mellett, épített magának egy meleg szívű festő házat, nem tornyos kastélyt, sem verandás villát, csak egy egyszerű vörösré festett fehér sarkos házat és „boldogságának otthonát“, mint maga mondja, huszonnégy képben megfestve könyv alakjában bocsájtotta közre, hogy „a kik maguk számára óhajtanak egy kedves tanyát s nem mások számára rendezkednek be“, lássanak erre egy mintát.

Larsson könyvében lapozva szobárolszobára vezet bennünket az ő szeretetreméltó egyénisége; a mit ő csinált saját két kezével és egy falusi asztalos segítségével lakása berendezéséhez, az nem más, mint a festészet alkalmazása az iparművészetre. Látjuk itt, hogy szó sincs már az olasz palazzo-k unott és hideg pompájának utánzatáról, a reneszánsz uralmának egyszer már csakugyan bekövetkezett a vége; a lakásberendezésből az ő plasztikus diszítési módját végre kiszorította a modern színérzékekkel dolgozó művész, a ki elé tudja varázsolni a formák mellett annak zenéjét, a színeket, változatos és gyönyörködtető hangulataival.

A modern iparművészetnek nagy eredménye, hogy a velünk élő tárgyak legnagyobb része már jegyében fogant. Komplikált társadalmunk ezerféle szük-

ségletét ki tudja elégíteni. De még kedvtelve csapong a fényűzés felé és a környezetnek összehangzó harmoniájára csak elvétve jut. Larsson otthona épp ebből a szempontból jelent haladást, nemcsak székei, asztalai, faldíszei, szőnyegek stb. gyönyörűek, hanem minden egyes szobája igazán egész, a maga becsületos őszinteségében. Sem művészeti bizarrságok, sem értékét fitogtató műtárgyak nem zavarnak bele az egyszerű hangulatba és lelkünkkel igen rokon ez a polgári egyszerűség.

A PÁRISI KIÁLLÍTÁSON SZERZETT tapasztalatairól feltűnést keltő módon számolt be dr. *Brinckmann*, a hamburgi iparművészeti múzeum jeles igazgatója, a német iparművészeti társulatok küldötteinek legutóbbi összejövetelén. Lepetetlenül föltárta a következőket: a párisi kiállításon a kitüntetések osztogatása nem történt korrekt módon, sem nem mérlegelték, sem nem okadatolták a zsűri szavazatukat. A kitüntetés három oly tényező ítélkezésétől függött, a mely nem hogy kiegészítette volna egymást, hanem még jobban kiélezte az ellentéteket. Az első munkát végezte az osztály-zsűri; utána következett a csoport-zsűri; és végül az egészet felülbírálta a „Jury supérieure“, a mely többnyire francia tisztviselőkből és kormánybiztosokból állott. Az első csoport munkája jó és tárgyilagos volt, a másodiké már felületesebb, a harmadiké egyáltalán nem ért semmit.

Mint példát említi *Brinckmann*, hogy az agyagipari csoportban az osztály-zsűri 15 grand prix-t hozott javaslatba, a csoport-zsűri ezt helybenhagyta, ellenben a Jury supérieure önkényesen 18 grand prix-t osztott szét s azonfelül a franciák közt még további ötöt és tizennégy aranyérmét, minden megokolás nélkül.

Ezek után a tudós múzeumi igazgató azt a kérdést vetette fel, hogy a tavalyihoz hasonló egyetemes kiállításokkal szemben a jövőben miképen kell eljárni? Erre nézve a német iparművészeti társulatok kiküldöttei akként határoztak, hogy a kebelükből választott ötös bizottság egy javaslatot dolgozzon ki, a mely a német kiállítók számára a jövőben zsinórmértékül szolgálhasson.

